

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO JUVAN KUNNAN OSALTA KUNTIEN VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Selvitysmies on onnistunut perusrakenteessa rakentamaan nykyistä selkeämmän ja yksinkertaisemman kokonaismallin. Järjestelmän perusrakennetta voidaan pitää siten onnistuneena, että sen varaan voi rakentaa sekä riittävän kuntien välisen taloudellisen tasauksen että palveluiden takaavan rahoitusjärjestelmän koko Suomessa. Valitut laskentatekijät ovat perusteltavissa. Mutta ongelmia syntyy siitä, että osa laskentatekijöiden taustalla olevista yksityiskohtaisista analyyseista puuttuu tai ne on valittu mukaan ilman tarkempia laskelmia. Hyvä esimerkki on mm. vieraskielisyyslisä, joka varmaan on perusteltu tekijä, mutta sen suuruudesta laskentatekijänä ei esitetä tarkempia perusteita. Monet muutkin laskentatekijöiden perustelut ovat kunnan kannalta vaikeasti selvitettävissä ja osasta tekijöitä ei ole saatavissa vertailutietoa useammalta vuodelta.

Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen lopulliseen ehdotukseen tulisi kunnan mielestä tehdä ainakin seuraavat muutokset:

1. Vieraskielisyyslisän pienentäminen

Vieraskielisyyslisän määrää ei ole perusteltu ehdotuksessa millään tavalla. Sen laskennallinen merkitys kustannuspohjassa on kuitenkin 479 milj. euroa. Se kasvaa nykytilanteesta yli kymmenkertaiseksi. Käsityksemme mukaan lisän merkitys lopullisessa esityksessä voidaan – ja pitää puolittaa.

2. Syrjäisyystekijöiden merkityksen kasvattaminen

Kun arvioidaan koko järjestelmän vaikutuksia kuntien kykyyn selviytyä tulevista palveluvelvoitteista ja kuntien välisiä taloudellisia eroja nykytilanteessa näyttäisi selvältä, että syrjäisyystekijöiden merkitystä valtionosuusuudistuksessa tulisi vastaavasti kasvattaa samalla summalla, joka vieraskielisyyslisästä voidaan vähentää. Tämä olisi omiaan tasapainottamaan ehdotusta koko maata ajatellen.

3. Kiinteistövero mukaan verotulojen tasaukseen

Jos kerran osa voimalaitoksista voidaan ottaa mukaan verotulojen tasauksen piiriin kiinteistöverojen puolelta, tulisi tämä tehdä koko kiinteistöveron osalta. Ei ole mitään perusteita sille, että osa veroista eriytetään ja osa on tasauksen piirissä. Kiinteistövero pitäisi siis palauttaa verontasauksen piiriin.

4. Verotulotasauksen vahvistaminen

Verontulotasauksen järjestelmää muutetaan olennaisesti aikaisemmasta. Verotulotasauksen pohjiin on lisätty ns. olosuhdetekijöistä rahaa merkittävästi. Tasausraja on esityksessä 100 %, mutta omavastuuosuus on alle 100 %:n kunnille 20 % tasatavasta määrästä ja leikkaus pienenee 100 % yläpuolella 37 %:sta 30 %:iin. Esi-tyksessä korostetaan liikaa järjestelmän kannustettavuutta. Kunnilla on koko ajan nykyjärjestelmässään ollut riittävästi kannusteita alueensa elinvoiman kehittämiseen. Alle 100 %:n kuntien osalla omavastuuosuus tulisi pudottaa 20 %:sta 10 %:iin ja vastaavasti leikkausta yli 100 %:n kunnissa nostaa sillä tavoin, että järjestelmä rahoittaisi itse itsensä.

5. Sairastavuuskerroin THL tutkimuksen mukaiseksi

Kun THL esityksestä sairastavuudesta on otettu tekijänä huomioon 1 %-yksiköllä leikattuna, jatkotarkastelussa tulisi harkita sairastavuustekijän nostamisesta esitetyistä THL laskennallisia perusteita vastaavaksi. Tätä puoltaisi sekin, että jos valti-onosuusperusteita käytetään sote:n kuntien maksuosuuksien kapitaatioperusteena, tulisi ne perustua käyttävissä oleviin tutkimuksiin. Rahoitus tulisi tältä osin ottaa ikärakennetekijästä nuoremmista ikäluokista.

6. Muutoksien vaikutus kuntakohtaisesti pienemmäksi

Yksittäisten kuntien osalta koelaskelman mukaiset muutokset ovat osin kohtuutomia, kun ottaa huomioon valtionosuuksien yleisen leikkauksen samaan aikaan. Esitys johtaisi kuntaveron osalta liian suuriin muutoksiin ja tältä osin on tärkeää tarkastella osana uudistusta perustuslain näkökulmasta sitä, toteutuuko rahoitusperiaate kaikkien kuntien osalta.

7. Yleisiä huomioita

Yleisenä toteamuksena Juvan kunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että uudistettunakin valtionosuusjärjestelmän taustalta puuttuu paljon tutkittua tietoa. Tämä ei ole pitkänpäälle hyväksyttävä tilanne ja sen vuoksi tietoperustaa tulisi merkittävästi parantaa tulevaisuutta ajatellen. Toinen tärkeä tekijä on se, että yksittäisen kunnan tulisi saada nykyistä paremmin käyttöönsä kuntaa koskevat laskentaperusteet aikasarjoina.

Juvalla 17.3.2014

JUVAN KUNNANHALLITUS

Heikki Laukkanen
kunnanjohtaja

Pasi Marjakangas
hallintojohtaja

LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISEKSI

437/02.00/2013

KHALL § 57

(Asian valmistelija kunnanjohtaja Heikki Laukkanen, puh. 0400 755 204)

Valtiovarainministeriö on 4.2.2014 lähettänyt lausuntopyynnön selvitysmies Arno Miettisen tekemästä hallituksen esityksen muotoon laaditusta valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta. Kunnilta pyydetään lausunnot esityksistä 4.4.2014 klo 16.00 mennessä.

Valtionosuusuudistuksesta annettiin väliraportti keväällä 2013 ja ensimmäiset esitykset uudesta laskentamallista tulivat joulukuussa 2013. Siinä vaiheessa kunnilta pyydettiin kommentteja ja ne tehtiin virkautyönä tammikuun alussa 2014. Esitys on tarkentunut jonkin verran ja koelaskelmien perusteena on vuoden 2013 luvut. Tavoitteena on, että valtionosuusuudistusta koskeva lainsäädäntö annetaan eduskunnalle kevätistuntokauden aikana ja se säädetään kesään mennessä. Uudistus kokonaisuudessaan tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Jo tammikuun alussa annetuissa kommentteissa Juvan kunnan puolesta todettiin, että ehdotettu uusi järjestelmä on nykyistä selkeämpi ja yksinkertaisempi ja etenee selvästi laskennalliseen suuntaan. Järjestelmän perusrakenteena voidaan pitää perusteltuna ja sen varaan voidaan rakentaa sekä riittävä kuntien välinen taloudellinen taseaus että palveluiden takaava rahoitusjärjestelmä koko Suomeen. Uudistustyön yhteydessä on osoitautunut, että monelta osin Suomessa puuttuu riittävää tutkimustyötä, siitä miten eri kriteereiden painoarvo tulee asettaa. Tätä tutkimustyötä tulisi jatkossa jatkaa.

Yleislinjauksena Juvan kunta pitää ehdotettua järjestelmää hyvänä. Kunta esittää siihen tiettyjen kerrointekijöiden muutoksia sekä toivoo ja esittää sitä, että kuntakohtaiset muutokset eivät saisi toteutua siinä laajuudessa, kun nyt nykyinen ennakkolaskenta näyttää.

Olennainen muutos on ikärakenteen väheneminen valtionosuusperusteena ja painotuksen siirtäminen koko väestölle vanhusväestöstä sosiaali- ja terveystalveluiden osalta. Vastaavasti sairastavuuden merkitys ja sen suurempi painotus ja uusi laskentatapa tekee erittäin suuria muutoksia kuntien välille. Ennakkolaskelman mukaan Juva hyötyisi muutoksesta 1,4 milj. euroa seuraavan viiden vuoden aikana.

Ehdotus lähtee siitä, että mahdolliset muutokset tulisivat voimaan viiden vuoden jaksossa. Juvan muutosta arvioidessa on otettava huomioon, että vastaavasti samassa jaksossa ennustettavissa olevan opilasmäärän ja asukasluvun vähenemiset tulevat käytännössä kuitaamaan ns. mahdollisen voiton.

Liite nro 9: Kunnan lausuntoesitys valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta.

Oheismateriaali: Valtionosuuslaskelmia, vertailuja ja Suomen Kuntaliiton laatimia ennusteita uudistuksen vaikutuksista kuntien saamiin valtionosuuksiin.

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus päättää antaa liitteen mukaisen lausunnon valtionosuusuudistuksesta.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.

Liitteet:

Päätöksen täytäntöönpano:

| | Toimeenpantavaksi
| | Lausuntoa varten
| | Tiedoksi

Otteen oikeaksi todistaa:

Juvalla 17.3.2014

Pöytäkirjanpitäjä Pasi Marjakangas

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO JUVAN KUNNAN OSALTA KUNTIEN VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Selvitysmies on onnistunut perusrakenteessa rakentamaan nykyistä selkeämmän ja yksinkertaisemman kokonaismallin. Järjestelmän perusrakennetta voidaan pitää siten onnistuneena, että sen varaan voi rakentaa sekä riittävän kuntien välisen taloudellisen tasauksen että palveluiden takaavan rahoitusjärjestelmän koko Suomessa. Valitut laskentatekijät ovat perusteltavissa. Mutta ongelmia syntyy siitä, että osa laskentatekijöiden taustalla olevista yksityiskohtaisista analyyseistä puuttuu tai ne on valittu mukaan ilman tarkempia laskelmia. Hyvä esimerkki on mm. vieraskielisyyslisä, joka varmaan on perusteltu tekijä, mutta sen suuruudesta laskentatekijänä ei esitetä tarkempia perusteita. Monet muutkin laskentatekijöiden perustelut ovat kunnan kannalta vaikeasti selvitettävissä ja osasta tekijöitä ei ole saatavissa vertailutietoa useammalta vuodelta.

Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen lopulliseen ehdotukseen tulisi kunnan mielestä tehdä ainakin seuraavat muutokset:

1. Vieraskielisyyslisän pienentäminen

Vieraskielisyyslisän määrää ei ole perusteltu ehdotuksessa millään tavalla. Sen laskennallinen merkitys kustannuspohjassa on kuitenkin 479 milj. euroa. Se kasvaa nykytilanteesta yli kymmenkertaiseksi. Käsityksemme mukaan lisän merkitys lopullisessa esityksessä voidaan – ja pitää puolittaa.

2. Syrjäisyystekijöiden merkityksen kasvattaminen

Kun arvioidaan koko järjestelmän vaikutuksia kuntien kykyyn selviytyä tulevista palveluvelvoitteista ja kuntien välisiä taloudellisia eroja nykytilanteessa näyttäisi selvältä, että syrjäisyystekijöiden merkitystä valtionosuusuudistuksessa tulisi vastaavasti kasvattaa samalla summalla, joka vieraskielisyyslisästä voidaan vähentää. Tämä olisi omiaan tasapainottamaan ehdotusta koko maata ajatellen.

3. Kiinteistövero mukaan verotulojen tasaukseen

Jos kerran osa voimalaitoksista voidaan ottaa mukaan verotulojen tasauksen piiriin kiinteistöverojen puolelta, tulisi tämä tehdä koko kiinteistöveron osalta. Ei ole mitään perusteita sille, että osa veroista eriytetään ja osa on tasauksen piirissä. Kiinteistövero pitäisi siis palauttaa verontasauksen piiriin.

4. Verotulotasauksen vahvistaminen

Verontulotasauksen järjestelmää muutetaan olennaisesti aikaisemmasta. Verotulotasauksen pohjiin on lisätty ns. olosuhdetekijöistä rahaa merkittävästi. Tasausraja on esityksessä 100 %, mutta omavastuuosuus on alle 100 %:n kunnille 20 % tasattavasta määrästä ja leikkaus pienenee 100 % yläpuolella 37 %:sta 30 %:iin. Esityksessä korostetaan liikaa järjestelmän kannustettavuutta. Kunnilla on koko ajan nykyjärjestelmässään ollut riittävästi kannusteita alueensa elinvoiman kehittämiseen. Alle 100 %:n kuntien osalla omavastuuosuus tulisi pudottaa 20 %:sta 10 %:iin ja vastaavasti leikkausta yli 100 %:n kunnissa nostaa sillä tavoin, että järjestelmä rahoittaisi itse itsensä.

5. Sairastavuuskerroin THL tutkimuksen mukaiseksi

Kun THL esityksestä sairastavuudesta on otettu tekijänä huomioon 1 %-yksiköllä leikattuna, jatkotarkastelussa tulisi harkita sairastavuustekijän nostamisesta esitetyistä THL laskennallisista perusteista vastaavaksi. Tätä puoltaisi sekin, että jos valti-onosuusperusteita käytetään sote:n kuntien maksuosuuksien kapitaatioperusteena, tulisi ne perustua käyttävissä oleviin tutkimuksiin. Rahoitus tulisi tältä osin ottaa ikärakennetekijästä nuoremmista ikäluokista.

6. Muutoksien vaikutus kuntakohtaisesti pienemmäksi

Yksittäisten kuntien osalta koelaskelman mukaiset muutokset ovat osin kohtuuttomia, kun ottaa huomioon valtionosuuksien yleisen leikkauksen samaan aikaan. Esitys johtaisi kuntaveron osalta liian suuriin muutoksiin ja tältä osin on tärkeää tarkastella osana uudistusta perustuslain näkökulmasta sitä, toteutuuko rahoitusperiaate kaikkien kuntien osalta.

7. Yleisiä huomioita

Yleisenä toteamuksena Juvan kunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että uudistettunakin valtionosuusjärjestelmän taustalta puuttuu paljon tutkittua tietoa. Tämä ei ole pitkänpäälle hyväksyttävä tilanne ja sen vuoksi tietoperustaa tulisi merkittävästi parantaa tulevaisuutta ajatellen. Toinen tärkeä tekijä on se, että yksittäisen kunnan tulisi saada nykyistä paremmin käyttöönsä kuntaa koskevat laskentaperusteet aikasarjoina.

Juvalla 18.3.2014

JUVAN KUNNANHALLITUS

Heikki Laukkanen
kunnanjohtaja, Juva

Pasi Marjakangas
hallintojohtaja

